

KÁNYÁDI IRÉNE

Pengeélen élő és élettelen között

Gerendi Anikó sepsiszentgyörgyi kiállításáról*

Az Amerikában élő jeles képzőművész a kolozsvári Ion Andreescu képzőművészeti főiskolán végzett, ipari formatervezőként, művészetterapeutaként dolgozott, de alkalmazott grafikával, bélyegtervezéssel is foglalkozott. A '80-as években meghatározó alakja volt a nagyváradi 35-ös Műhelynek. Számtalan egyéni és csoportos kiállításon vett részt, jó néhány nemzetközi grafikai biennálén díjazták munkáit.

Mostani sepsiszentgyörgyi kiállításának anyaga három meghatározó téma köré csoportosul: *koszorúk, kövek és rozsdák* tematikájából ad ízelítőt. A tárlat anyaga már első pillantásra elragadja a nézőt a kivitelezés igényességével, szépségével, a

Koszorú, részlet, színes ceruza, akvarell

58

* Gerendi Anikó kiállítása 2017. január 27. – február 26. között volt látogatható a sepsiszentgyörgyi Lásbas Házban.

témaválasztás érdekességével és egyediségével. A betűk, száraz ágak, levelek, virágok, koszorúk, a megrozsdásodott vastárgyak melankolikus hangulatot árasztanak, az elmúlással, az idő múlásának romboló hatásával szembesítik a nézőt. Beletörődést sugallnak, de nem lemondást, hanem az élet, a születés és elmúlás ciklusához való bölcs, mondhatni misztikus hozzáállást. A festmények igényes kivitelezésük folytán nagyon érzékletesek, szinte érezni a száraz széna vagy virágok illatát, törékenységét, szinte hallani a reccsenésüket. Kissé elárvult, elhagyatott világ ez: azt a pillanatot ragadja meg, amikor a még létező az elmúlás határán lebeg, mikor átbillenőben van egy másik világba, mondjuk úgy, spirituális dimenzióba. Azt, hogy hova tovább, már nem feszegeti. Nem adja a néző tudtára, hogy az elmúlásba, az átalakulásba vagy egy más világba vezet-e ez az út.

A képek nagy része sajátos eljárással készült: ceruza és vízfesték kombinációjával. A vízfestéknek nem a hagyományos

lehetőségeit használja, hanem egy olyan technikát dolgozott ki, amely „szikárságával alkalmazkodik a témához, mintegy ellentmond saját magának”¹. Az akvarell szépsége és törékenysége a lazúrfestő eljárásban rejlik, így a papír fehérje átvilágíthat a festékrétegek áttetsző színein, Gerendi Anikó munkáiban viszont az anyagszerűség reccsenését-roppanását hivatott kifejezni. A munkákon a földszínek dominálnak: a pasztell-színek, az okker, a barna és a rozsdá árnyalatai. A természet formáinak és színeinek archetipális egysége és harmóniája köszön vissza róluk.

A **koszorúk** szimbolizmusa visszanyúlik az ősrégi időkig, a görög,

Rozsda, színes ceruza, akvarell

59

1. Ujvárossy László: *Progresszív kortárs művészeti törekvések Nagyváradon a nyolcvanas években*, Partium Kiadó, Nagyvárad, 2009, 44.

római, sőt még azelőtti korokig. A rómaiak a Vesta-templomokat és a Vénusz-oltárokat díszítették virágokkal, Flóra istennő ünnepein pedig virágokat hintettek szét. A koszorúnak, a legsajátosabb virágdísznek, amely feltalálásának érdeme a görögöké, isteni eredetet tulajdonítottak, és úgy vélték, hogy nem más, mint maga Dionüszosz, a bor és a mámor istene találta fel. Ennek értelmében a koszorúkészítést művészeti szintre emelték. A virágokat számos kultúra hozza kapcsolatba a születéssel, a tavasz visszatéréseivel, a halállal vagy a halál utáni élettel, az ifjúsággal, a szépséggel. Ugyanakkor a halál, az elmúlás jelképeként is megjelennek rövid életükből kifolyólag.

Gerendi Anikó koszorúábrázolásai roppant érdekesek: a nézőnek az az érzése, hogy egy más világból lépnek ki a mi empirikus terünkbe vagy fordítva, tűnnek el fokozatosan. Egy részük éles, szinte kézzel fogható, más részük pedig fokozatosan elmosódik, elfakul és már csak egy nagyon vékony kontúr jelzi egykori jelenlétét... az elmúlás poétikájának koszorúi ezek, a határátlépés tanúvallomásai.

Festményein az organikus elemek mellett, melyek mulandók, de mégis az örökkévalóságot sugározzák, megjelennek a konkrét, hétköznapi életből kiragadott elemek is: egy zsinóron lógó, elhagyatott jegygyűrű, egy régi, mára értékét veszített 100 lejes: régi korok emlékei, a személyes

érték paradoxális állapotát hivatottak kifejezni.

A gömb, félgömb, a centrális kompozíció, a részletesség igénye, a kivitelezés finomsága és törekenysége s a témaválasztás Gerendi Anikót a nőművészet egyik reprezentatív alakjaként határozza meg.

A **rozsdák**, akárcsak a koszorúk, a szétesés pillanatát ragadják meg: annyira törekenyek, hogy az az érzésünk, hogy ha hozzájuk érünk, szétporladnak. Nagyrészt kör alakúak vagy a kör alakra törekednek, amely a művész szerint a tökéletes forma. Semleges térben jelennek meg, ahol nincs gravitáció, szinte lebegnek. Egyedül az árnyék határozza meg a térbeliségüket. Mindennek visszaadására az ábrázoló rajz, a miméziszis lehetőségeit használja ki, és azt kutatja, hogy „*mennyire lehet lehatolni a részletekbe? Mennyi részlet szükséges ahhoz, hogy létrejöjjön a varázs, a szemünk-agyunk valóságosnak érzékelje a három dimenziót?*”², a természetes látás lehetőségeit kutatja. Megáll annál a határnál, ahol a hiperrealizmus kezdődne, amikor a valóságosnál is valóságosabbá válik a reprezentáció.

A **kő** motívuma fontos helyet foglal el Gerendi Anikó munkásságában. Megjelenik a rajzokon is, viszont feldolgozza mint tárgyakat. A kiállításon írott köveket láthatunk. Ebben az esetben a kézírást levetkőzteti gyakorlati funkciójától és művészeti státusát hangsúlyozza – főleg az írás lelke, stílusa, személyisége kerül elő-

térbe. Nem a szavak üzenete, hanem a kalligráfia, a vonalvezetés válik meghatározóvá. *„A kézírást a gesztuális önkifejezés eszközének tekintettem, és mint látvány érdekelt elsősorban: a betű, a szó, a szöveg képe és képbe szervezése foglalkoztatt. Az írott szövegnek mint plasztikai értelemben vett mezőnek a lehetőségeit kutattam különféle módszerekkel. De tetten érhető e törekvés az írott köveken vagy a nagy körökön is.”*³

A kalligráfiát az ókori görögök az istenek ajándékának tekintették, keleten a mai napig is szellemi útként tekintenek az írásra. Nem a végtermék, a leírt szöveg, hanem az írás folyamata a cél. A köveken látható vonalvezetés ritmikusága nemcsak dekoratív elemként jelenik meg, hanem átszellemiesíti ezeket. Olyan írás ez, amely az automatiz-

mus és a tudatosság kölcsönhatásából született meg.

Összességében tekintve, attól függetlenül, hogy a száraz koszorúk törékenységet, a kövek szilárdságát vagy a vas porlandóságát nézzük, a munkák túlmutatnak a hétköznapi, empirikus tapasztalaton, egy más, szellemi dimenzióba. Egy új, ismeretlen valóságba való átlépésnek a mérőföldkövei ezek, éppen ezért figyelmes szemrevételek meditatív állapotba helyezik a nézőt.

Koszorú, színes ceruza, akvarell